

MATERIÁLIE

Nález bronzového meče na katastru Vítkova (okr. Opava)¹

V červenci roku 2017 byli pracovníci Oddělení archeologie Slezského zemského muzea upozorněni na náhodný nález bronzového meče (př. č. 01/017/2017) pocházejícího z katastru města Vítkova v okrese Opava. K nálezu došlo na louce, jižně intravilánu obce a západně silnice č. 442 a železniční tratě Vítkov – Odry. Nadmořská výška se zde pohybovala okolo 500 m. Přesná poloha nálezů byla zaměřena pomocí přístroje GeoMAX Zenith35 Pro GSM-UHF-TAG (508760.265 1105952.307 469.346).

Nalezený meč nebyl celý, jeho čepel byla v cca 19 cm zlomená, břit deformován vyhnutím, hrot chybí. Typologicky se jednalo o meč s plnou litou rukojetí. Rukojeť je 5 cm dlouhá, zdobena na dřívku členěným obvodovým rýhováním kombinovaným pěticí žebírek s obvodovými svislými rýžkami. Hlavice je kruhová, zdobená stylizovanými oblými meandry obklopujícími centrální soukruží (dostí nečitelné a zničené). Rukojeť je zakončena u ostří náznakem podkovovitých ramen s kamufláží pětice nýtů, kterou jsou lemovány sérií drobných vystoupilých kroužků. Čepel je dvoubrtitá se středovým žebrem, prostor břitu je zdoben čtveřicí rýh, které začínají u podkovovitých ramen rukojeti a pokračují po celém obvodu po obou stranách až ke zlomené části.

Zevrubně lze meč přiřadit dle jeho typologicko – morfologických znaků k tzv. nordickým mečům s plnou rukojetí, které se v době bronzové (II perioda tj. BB a BC cca 1600 – 1300 př. Kr.) masivně objevují v západním a severním Německu² a Dolním Sasku³.

Jeho stavba, typ výzdoby a celková vizáž je ovšem to jediné, co tento náš exemplář spojuje s meči obdobného charakteru a datace. Všechny ostatní znaky jej výrazně odlišují od pravěkých mečů výše zmiňovaného typu. Zejména se jedná o připojení rukojeti k čepeli. Meč byl podroben RTG průzkumu ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy. Dle analýzy je meč jednoznačně vyroben (odlit) z jednoho kusu materiálu. Týl čepel tak není opatřen řapem, který se do rukojeti vkládal, a ani připravenými otvory pro nýty, kterými by byly obě části spojeny. Dalším zajímavým zjištěním je fakt, že rukojeť je dle provedených RTG snímků navzdory své masivní konstrukci prostá bublin a dalších technologických nedokonalostí, se kterými jsme konfrontováni u prací pravěkých kovolitců.

Na to, že meč není odlitý v době bronzové, nakonec dokazuje i XRF analýza procentuálního zastoupení jednotlivých kovových prvků ve slitině. Analyzována byla jak čepel, tak i rukojeť. Obě se stejným zastoupením prvků. Co je ovšem na první pohled patrné, je fakt, že slitina je prakticky bez dalších příměsí, na které jsme u pravěkých bronzových artefaktů zvyklí. Naprosto chybí příměsí arsenu, stříbra či antimonu a niklu. Tehdejší řemeslníci totiž prováděli slitiny bronzu i se všemi doprovodnými kovy, které se nacházely v ložiscích rud, nebo kterých se nebyli schopni s tehdejšími technologiemi zbavit/vyčistit. Jejich absence u meče z Vítkova

dokazuje, že se pracovalo s čistěnými kovy zbavenými příměsí, či pocházejícími z novodobých „ryzejších“ ložisek, což dokazuje průmyslové zpracování. Signifikantní je pak přítomnost zinku, který zase naopak absentuje u pravěkých artefaktů.

Výše představenou analýzou bylo prokázáno, že meč nebyl vyroben v pravěku. Zbývá zodpovědět, kdy ke vzniku meče došlo a k jakým účelům byl vyroben. Naprosto identický se našel v roce 1956 v Rumunsku a dle T. Badera⁴ byl i tento vyhodnocen jako falzum. Meče tohoto charakteru byly dle rumunského badatele odlévány v Německu v období národního socialismu a předávány jako čestné dary významným osobám či členům tehdejšího režimu. Meč je tedy datován do první poloviny 20. století. Jedná se o velice raritní záležitost, která na území České republiky nemá obdoby a pravděpodobně je jediný svého druhu u nás.

Jiří Juchelka

	Fe	Cu	Zn	Sn	Pb
meč jílec 01/017/2017	0,6	94,87	2,14	0,26	2,14
meč čepel 01/017/2017	0,6	94,99	2,06	0,25	2,1

Tab. 1: Procentuální zastoupení detekovaných prvků.
Měření provedeno ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

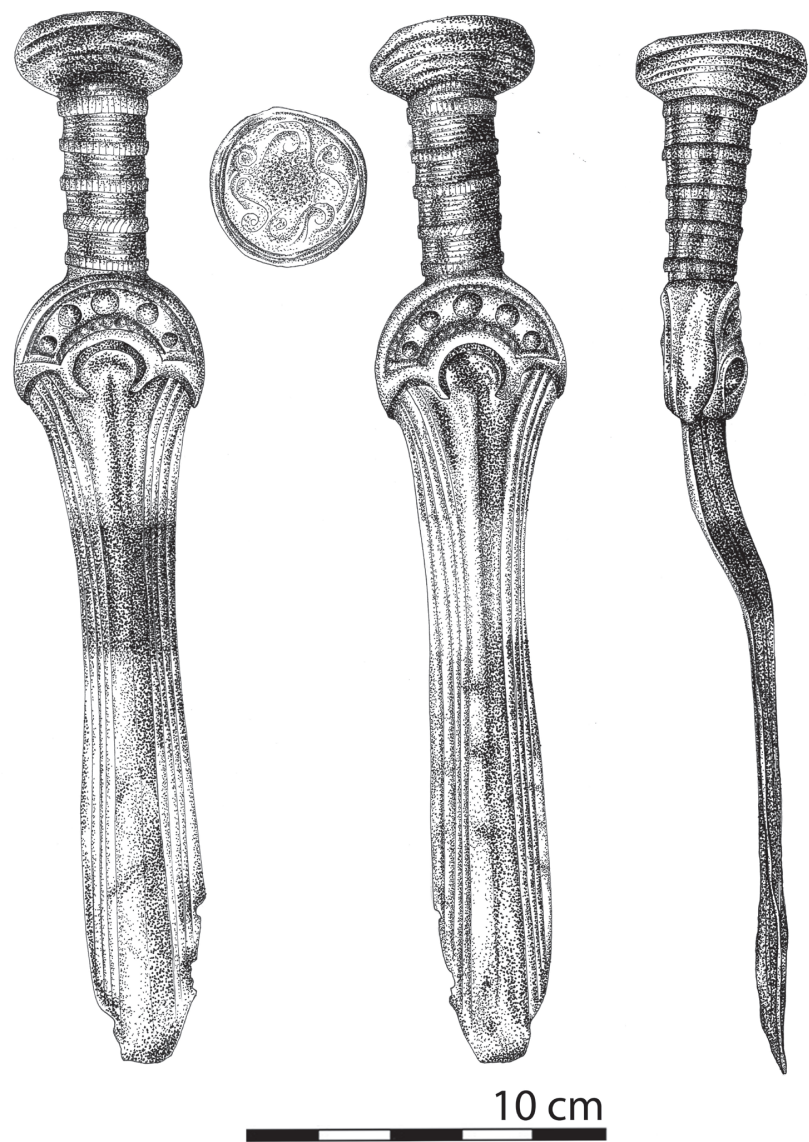

Obr. 1: Stav meče před konzervací.
Foto Slezské zemské muzeum.

1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Slezské zemské muzeum (DKRVO, MK000100595). This work was financially supported by the Ministry of Culture of the Czech Republic by institutional financing of long-term conceptual development of the research institution (the Silesian Museum, MK000100595).

2 Harry WÜSTEMANN, *Die Schwerter in Ostdeutschland. Prähistorische Bronzefunde, Abteilung IV, Band 15*, Stuttgart 2004, s. 212–225.

3 Friedrich LAUX, *Die Schwerter in Niedersachsen. Prähistorische Bronzefunde, Abteilung IV, Band 17*, Stuttgart 2009, s. 76–81.

Obr. 2: Kresebné vyobrazení meče z Vítkova.
Kresba Andrea Klose.

Obr. 3: RTG snímky meče.
Snímky pořízeny ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.